

mommersD

K W A R T I E R

**Deelproject
openbare ruimte | Mommerskwartier**
Rapportage

Inleiding

Het haalbaarheidsonderzoek Doorontwikkeling Mommerskwartier kent drie samenhangende deelprojecten:

- Uitbreiding TextielMuseum;
- Herbestemming Drögepand / Circulaire Textielhub;
- Openbare ruimte Mommerskwartier.

Deze notitie gaat over het derde deelproject van het haalbaarheidsonderzoek: de openbare ruimte van het Mommerskwartier. De openbare ruimte van het Mommerskwartier is als afzonderlijk deelproject benoemd, enerzijds omdat het om andersoortige ingrepen gaat dan de gebouwelijke ingrepen bij de deelprojecten 1 (uitbreiding TextielMuseum Mommerscomplex) en 2 (herbestemming Drögepand); anderzijds om het belang te onderstrepen van de beoogde samenhang van het Mommerskwartier als geheel en de verbinding van het Mommerskwartier met de omgeving, als integraal onderdeel van het Museumkwartier.

Deze notitie gaat over het derde deelproject van het haalbaarheidsonderzoek: de openbare ruimte van het Mommerskwartier. De openbare ruimte van het Mommerskwartier is als afzonderlijk deelproject benoemd, enerzijds omdat het om andersoortige ingrepen gaat dan de gebouwelijke ingrepen bij de deelprojecten 1 (uitbreiding TextielMuseum Mommerscomplex) en 2 (herbestemming Drögepand); anderzijds om het belang te

onderstrepen van de beoogde samenhang van het Mommerskwartier als geheel en de verbinding van het Mommerskwartier met de omgeving, als integraal onderdeel van het Museumkwartier.

Deze notitie is opgesteld door de Projectgroep Openbare Ruimte die in het kader van dit haalbaarheidsonderzoek is ingesteld. Deze projectgroep bestaat uit:

- Cora Alfonso (gemeente; projectmanager Gebiedsagenda Museumkwartier);
- Esther Deen (gemeente; adviseur CuPuDo);
- Ulco Mes (gemeente; beleidsadviseur Cultuur);
- Dirk van Alphen (gemeente; beleidsadviseur Monumentenzorg);
- Bea van Nieuwenhuis (TextielMuseum; programmamanager);
- Marco van Vulpen (projectleider haalbaarheidsonderzoek a.i.).

In deze notitie gaan we in hoofdstuk 1 in op de uitgangspunten die van belang zijn voor de inrichting van de openbare ruimte van het Mommerskwartier. Uitgaande van de visie die ten grondslag ligt om het Mommerskwartier verder te ontwikkelen als makershart en ontmoetingsplek van Tilburg textielstad, de gebiedsagenda die de gemeente heeft vastgesteld als ontwikkelperspectief voor het Museumkwartier en het Transformatiekader dat als onderdeel van dit haalbaarheidsonderzoek is opgesteld om de cultuurhistorische waarden van de gebouwen en de openbare ruimte van het Mommerskwartier als vertrekpunt

te nemen voor de planontwikkeling. Ook gaan we in op kansen voor kunst in de openbare ruimte. In hoofdstuk 2 schetsen we een globaal programma van eisen voor de basisinrichting van de openbare ruimte. Daarbij gaan we in op bereikbaarheid, bestrating, groenvoorziening en straatmeubilair. In hoofdstuk 3 schetsen we de mogelijkheden voor een specifieke invulling van de openbare ruimte die bijdraagt aan de beoogde uitstraling van Tilburg Textielstad in verbinding met de omgeving en de verschillende doelgroepen. In hoofdstuk 4 gaan we in op het gebruik van de Passage, een overkapte semiopenbare ruimte, zoals voorgesteld vanaf scenario 2 van het plan voor uitbreiding van het TextielMuseum. In hoofdstuk 5 geven we indicatief aan wat de kosten zijn van de beoogde inrichting van de openbare ruimte en hoe een vervolgtraject eruit kan zien.

01 | Uitgangspunten Openbare ruimte Mommerskwartier

Visie

In *Museum voor de Toekomst - visie 2020-2024 – Plek van Betekenis* heeft het TextielMuseum vorig jaar een nieuwe toekomstvisie opgesteld, die door de gemeente is omarmd. Deze visie reikt verder dan alleen de doorontwikkeling van het museum zelf met een groter publieksbereik (van 65.000 richting 100.000), spin in het web voor makers (TextielLab), sterkere positionering (zowel lokaal, regionaal als (inter)-nationaal). Het TextielMuseum wil zich verder ontwikkelen als een netwerkmuseum, dat van betekenis

is voor en verbonden is met zijn omgeving, de inwoners, de stad, het bedrijfsleven en de makers op het gebied van textiel.

Tegen deze achtergrond gaat het toekomstplan waaraan gewerkt is niet alleen over een uitbreiding van het TextielMuseum en over een herbestemming van het naastgelegen Drögepand tot Circulaire Textielhub, maar zeker ook over de openbare ruimte rondom de gebouwen en de verbinding tussen de gebouwen en de omgeving waarin ze liggen. Niet voor niets is in de titel van de toekomstvisie opgenomen: *Plek van Betekenis*. Het toekomstplan heeft de ambitie van 'placemaking': betekenis geven aan de plek Mommerskwartier. De plek als inspiratiebron en aanleiding voor ontmoeting en beleving voor de verschillende doelgroepen die van deze plek gebruik kunnen of willen maken: omwonenden, bezoekers van het TextielMuseum, gebruikers en partners

van Circulaire Textielhub in het Drögepand, maar ook: stadsgenoten, creatieven, zakenlui in Tilburg en omgeving, die zich aangetrokken voelen tot deze plek. Om er te verpozen, af te spreken of te flexwerken. Het deelproject Openbare ruimte Mommerskwartier speelt een cruciale rol in de ambitie van placemaking en de verbinding met de omgeving en de stad.

4

Gebiedsagenda Museumkwartier

De doorontwikkeling van het Mommerskwartier, in het bijzonder ook de openbare ruimte daarvan, vormt een sleutelproject in de beoogde gebiedsontwikkeling van

het Museumkwartier. De ambities die de gemeente voor ogen heeft met de vastgestelde Gebiedsagenda Museumkwartier zijn daarom medebepalend voor het deelproject Openbare ruimte Mommerskwartier.

Een belangrijke doelstelling van de ontwerpgebiedsagenda Museumkwartier is de verbindingen met de Spoorzone/ Binnenstad te verbeteren. Voor de belangrijke routes gaan we een plan van aanpak opstellen om verbeteringen te realiseren. Bij de aanpak van de routes in het Museumkwartier zal ook aandacht besteed worden aan de thema's:

- **Kunst in de openbare ruimte.** Aantrekkelijke routes met inpassing van kunst zien we als een manier om het gebied ook voor bezoekers

aantrekkelijker te maken en bij te dragen aan de profilering van het gebied en het merk van de stad (city marketing). In de komende periode wordt de opdracht voor inpassing van kunst aangescherpt.

- **Verhalen maken het gebied.** In het fysieke domein wordt de geschiedenis van het gebied zichtbaar gemaakt en bij transformatie van historische locaties en/of bij ingrepen in de openbare ruimte wordt hiermee rekening gehouden. Buiten het fysieke domein zien we ook kansen om de geschiedenis en verhalen in het gebied bekend te maken. Denk aan historische-culturele routes en evenementen, hier zien we graag dat initiatief ontstaat buiten de gemeente.
- **Mobiliteit.** Hoe om te gaan met verkeersstromen in het gebied en bereikbaarheid, inclusief parkeren?

Beleidsuitgangspunten hiervoor zijn medebepalend voor de inrichtingsmogelijkheden van de verbindingroutes, maar ook voor de inrichting van het onbebouwd terrein in het Mommerskwartier. Het is dus van belang om na te denken over dit thema en keuzes te maken die een passend perspectief bieden voor de toekomst.

Transformatiekader Mommerskwartier

De gebouwen van het Mommerskwartier en ook het Mommerskwartier als geheel heeft de status van Rijksmonument. Het gehele complex is bovendien gelegen in het van rijkswege beschermde stadsgezicht Goirkestraat/Wilhelminapark. De Goirkestraat staat en stond bekend

als dé fabriekstraat van Tilburg. Uit deze cultuurhistorische en historisch-geografische context kunnen we ook opmaken dat het verhaal van het Mommerskwartier verder reikt dan alleen de percelen waarop de fabriek stond. Dat heeft natuurlijk ook een relatie met de openbare ruimte.

Als onderdeel van het Haalbaarheidsonderzoek Doorontwikkeling Mommerskwartier hebben we daarom een bouwhistorisch onderzoek (BHO) uitgevoerd en een Transformatiekader opgesteld. De inzichten uit het BHO zijn op hoofdlijnen verwerkt in het Transformatiekader. In het Transformatiekader zijn niet alleen de cultuurhistorische en monumentale waarden van gebouwen en de openbare ruimte voor het Mommerskwartier omschreven, maar worden ook aanknopingspunten geboden om de functies in de gebouwen en de openbare ruimte van dit bijzondere gebied verder te kunnen ontwikkelen. Het Transformatiekader gaat niet uit van 'terugre restaureren', maar van het mogelijk maken van nieuwe inrichting, herbestemming, verbouwing, renovatie en

uitbreiding geïnspireerd op de historische kwaliteiten van de plek en de gebouwen. Behouden door ontwikkeling. Juist omdat het toekomstplan gaat over het versterken van Tilburg Textielstad en het Mommerskwartier 'textiel ademt', ligt er een unieke kans om het textiel-DNA van de stad een impuls te geven.

De eerste, voorlopige inzichten van het BHO/Transformatiekader zijn al in een vroeg stadium gedeeld met de Omgevingscommissie (vergadering 2 december jl.). De Omgevingscommissie is positief over de planontwikkeling die nu op gang wordt gebracht en wil graag betrokken blijven.

Kernpunten uit het Transformatiekader die voor het deelproject Openbare ruimte Mommerskwartier van belang zijn:

- De karakteristieke kwaliteiten van gebouwen en het gebied kunnen nu met de opgebouwde kennis goed worden gerespecteerd. De opgebouwde kennis is zodanig aangereikt en doordacht, dat het uitnodigt tot een creatief ontwerp- en transformatieproces.
- Ook geeft het Transformatiekader richting aan reflectie over wat het 'laadvermogen' van de gebouwen en het gebied is. Waar liggen de kernwaarden? Wat zijn de ingrediënten voor gewenste vernieuwing? Wat moet behouden en gerestaureerd worden? Wat en hoeveel kan aangepast worden voor noodzakelijk toekomstig gebruik?
- Voor veel erfgoed en zeker voor een complex als dit, gelegen aan een bijzondere straat, is het niet bebouwde terrein, zowel op het perceel zelf als de aansluiting op de openbare weg, cruciaal voor herkenning en beleving van het erfgoed. Naast de meer bouwkundige aanpassingen is inrichting van de openbare ruimte zeer geschikt om aanknopingspunten tussen verleden en toekomst te visualiseren. Het Transformatiekader biedt hier aanknopingspunten voor.

Cultuur in het publieke domein

De gemeente streeft naar een toekomstbestendige en aantrekkelijke openbare ruimte die kan rekenen op waardering van haar inwoners. Kunst in de openbare ruimte versterkt het aanzien en de kwaliteit van de stedelijke ruimte, doordat kunst uitdrukking kan geven aan de identiteit van Tilburg en locaties definieert waarmee inwoners zich verbonden voelen.

Het gemeentelijk beleid Cultuur in het publieke domein (CuPuDo) is uitgangspunt voor de realisatie van kunst in de openbare ruimte van Tilburg; ook voor deelgebieden als het Museumkwartier en het Mommerskwartier. Sinds de introductie van dit beleid in 2016 stelt de gemeente zich ten doel de (be)leefbaarheid van Tilburg te vergroten door inwoners

nog beter te betrekken bij de realisatie van cultuur in de publieke ruimte. Voor de beleidsuitvoering is een stadslab in het leven geroepen. In 2021 wordt dit stadslab ondergebracht in een zelfstandige organisatie (rechtspersoon) en wordt zijn opdracht gespecificeerd. Deze ontwikkeling betekent dat het nog te vroeg is om nu aan te geven welk(e) proces(sen) leidend zijn voor de realisatie van kunst in de openbare ruimte in het Museumkwartier en het Mommerskwartier.

Cultuur is ook van fundamenteel belang voor de (be)leefbaarheid van het Museumkwartier. Als gemeente hebben we de ambitie het karakter van dit gebied door middel van kunst in de openbare ruimte te versterken. Met Museum De Pont en het TextielMuseum huisvest het Museumkwartier immers twee musea met internationale reputatie. Bovendien telt het gebied meerdere tentoonstellingsruimtes, ateliers en creatieve ondernemingen. Bijzondere kunsttoepassingen op markante locaties als het Wilhelminapark,

doorgangswegen als de Goirkestraat en het Smidspad, versterken de identiteit en leefbaarheid van het gebied. Hierbij past ook de ambitie om de verbindingroutes tussen het Museumkwartier en de Spoorzone aantrekkelijker te maken door middel van kunst.

Binnen het Museumkwartier gaat bijzondere aandacht uit naar de inrichting van het Mommerskwartier: de directe omgeving van het TextielMuseum en het Drögepand. Het Mommerskwartier kenmerkt zich door een unieke mix van

historie, cultuur en creatieve bedrijvigheid. We hebben de ambitie om met een of meer welgekozen kunsttoepassingen in de (semi)openbare ruimte van dit het Mommerskwartier nog meer kleur en uitstraling te geven aan Tilburg textielstad. Welgekozen betekent dat de keuze voor de kunst moet aansluiten bij de internationale reputatie van TextielMuseum en het TextielLab.

De planontwikkeling van kunst in de openbare ruimte in het Mommerskwartier

zal een coproductie moeten worden van het TextielMuseum, stadslab CuPuDo en gemeente. Die coproductie zal moeten beginnen met het definiëren van het type kunstwerk dat beoogd wordt en of er ruimte is voor burgerparticipatie. Ook zal vooraf bepaald moeten worden hoe we de regie beleggen bij opdrachtverlening en uitvoering.

En dan is er nog een belangrijke voorliggende vraag: gaan we werken met een masterplan kunst in de openbare ruimte voor het Museumkwartier en maakt dan de kunst in het Mommerskwartier daar onderdeel van uit of kiezen we voor een meer directe aanpak, waarbij kunst in het Mommerskwartier wordt ontwikkeld als integraal onderdeel van de beoogde doorontwikkeling van het Mommerskwartier als textiele hotspot van onze stad?

02 | Bereikbaarheid en routing

Grotere bezoekersaantallen

Het TextielMuseum kent een groeiend publieksbereik. Momenteel trekt het museum ca. 65.000 bezoekers per jaar (coronacrisis buiten beschouwing gelaten). Het toekomstplan gaat uit van een verdere groei richting 100.000 bezoekers, afhankelijk van het uitbreidingscenario dat uiteindelijk gekozen wordt.

- De scenario's 1 en 2 gaan uit van optimalisering van de bestaande gebouwen, waarbij een bezoekersaantal van 85.000 reëel wordt geacht.
- De scenario's 3 en 4 gaan uit van substantiële uitbreiding met nieuwbouw, waarbij een bezoekersaantal van 100.000 haalbaar wordt geacht.

Transportmiddelen

Er zijn diverse mogelijkheden om naar het TextielMuseum en het Mommerskwartier te komen:

- OV naar Tilburg Centraal → bus naar het museum
- OV naar Tilburg Centraal → lopend naar het museum
- OV naar Tilburg Centraal → OV-fiets naar museum (in de toekomst: elektrische scooter)
- Fiets (onder andere Tilburgers en onderwijs)
- Auto (onder andere onderwijs)
- Motor/Scooter/Brommer
- Busvervoer (o.a. onderwijs en groepen)

Fiets-parkeerplekken

Er is in de huidige situatie al structureel te weinig parkeergelegenheid voor bezoekers die met de fiets komen. Dat is vooral merkbaar in voorjaar en zomer als bezoekers op de fiets komen. De fietsen worden dan overal op het terrein geplaatst. De fietsparkeergelegenheid

moet aanzienlijk worden uitgebreid. Op dit moment (ca. 65.000 bezoekers) heeft het museum al behoefte aan een verdubbeling van de huidige ruimte, vooral als onderwijsgroepen het museum (per fiets) bezoeken. Met een groei naar 85.000 of 100.000 bezoekers, is er ongeveer 3x zoveel fietsparkeergelegenheid nodig dan wat er nu beschikbaar is.

Steeds meer mensen komen op een elektrische fiets. Het museum heeft nu 6 oplaadpunten beschikbaar. Dat zal moeten worden uitgebreid naar minstens 10 oplaadplekken, voorzien van een beugel waardoor de elektrische fietsen tijdens het opladen ook vastgezet kunnen worden.

Sommige bezoekers (maar nu nog niet veel) komen met een motor, brommer

of scooter. Het is wenselijk ook hiervoor parkeerplekken in te richten. In veel steden, inmiddels ook in Tilburg, zie je elektrische scooters die mensen kunnen huren. Vanaf het station zal dan naast het huren van een OV-fiets, steeds vaker een elektrische scooter gebruikt worden om naar het museum te komen. Zeker bij de jongere doelgroep zal deze vorm van transport toenemen.

Een nieuwe en veilige parkeervoorziening voor (elektrische) fietsen, scooters, brommers en motoren zal op het voorplein in de buurt van de entree voor het publiek gesitueerd moeten worden; bij voorkeur op één duidelijke plek.

Ook voor het museum personeel is er structureel een tekort aan

fietsparkeerplekken. De huidige afgesloten fietsenstalling zou vergroot moeten worden (verdubbeling) en bij voorkeur op een andere, minder in het oog springende plek gerealiseerd. Ook zijn er fietsparkeerplekken voor de gebruikers en partners van de Circulaire Hub nodig.

Autoparkeerplekken

Op dit moment is er rondom het museum over het algemeen voldoende parkeerruimte voor bezoekers. Soms moeten bezoekers wel even zoeken, zeker in de straat naast het museum (Bisschop Bekkerslaan) is het lastig een parkeerplek te vinden, omdat de weg daar afgesloten wordt met paaltjes, en bezoekers dus helemaal rondom het museum moeten rijden om daar te komen. Dit zou beter ingericht moeten worden.

Op piekmomenten is er soms een tekort. Bij een verdere groei van bezoekersaantallen zal er krapte ontstaan, en dit heeft dan ook invloed op het parkeren voor de bewoners, omdat dan te veel plekken worden ingenomen door bezoekers van het museum.

De parkeerterreinen om en naast het museum zijn nu zowel voor bezoekers als voor personeel. Een groot deel van het terrein staat 's ochtends voor openingstijd al vol met auto's van het personeel. Het is wenselijk om een afzonderlijke parkeervoorziening voor het personeel te creëren, waardoor de parkeerterreinen naast het museum volledig beschikbaar zijn voor bezoekers van het museum en de Circulaire Textielhub. Een parkeervoorziening voor medewerkers en gebruikers kan op een minder toegankelijke plek, bijvoorbeeld aan de achterzijde van het complex, gesitueerd worden.

Busvervoer

Bussen stoppen nu voor het museum aan beide zijden aan de Goirkestraat, meestal op de plekken waar ook de bushaltes van het stadsvervoer geplaatst zijn. Er doen zich hier regelmatig gevaarlijke situaties voor. Bezoekers steken aan de voorkant van de bus de weg en het fietspad over en worden soms bijna overreden omdat ze geen overzicht hebben. Er is al eerder voorgesteld om een zebrapad tegenover de ingang van het museum te plaatsen. Dat zou al kunnen helpen. Beter zal het zijn als er een goede busparkeerplek komt aan de kant van het museum, waar bezoekers veilig afgezet kunnen worden en waar meteen duidelijk is waar de bus gedurende het bezoek kan parkeren. Nu moet de bus vaak de hele wijk doorrijden om een plek te vinden of gaan staan op

autoparkeerplekken. Het museum gaat de komende jaren meer bezoek van onderwijsgroepen trekken en die komen veelal ook met de bus. Al met al is er behoefte aan minimaal één goede en veilige busparkeerplek aan de voorzijde van het museum om in- en uit te stappen en daarnaast busparkeerplekken waar ze langer kunnen staan.

Vanaf het station is het nu ingewikkeld om de juiste bus te vinden naar het museum. Samen met Connexion zal onderzocht kunnen worden of de haltenaam (nu: Kasteeldreef) vervangen kan worden door TextielMuseum en dat op de informatievoorziening bij het busstation aangegeven kan worden dat de bus naar het TextielMuseum (en Museum De Pont) gaat.

Routing

Museumbezoekers die met het openbaar vervoer van buiten de stad komen, zullen overwegend aankomen op Station Tilburg. Vandaar uit zullen aantrekkelijke wandel- en fietsroutes ontwikkeld moeten worden naar zowel het TextielMuseum als Museum de Pont. Ook de route tussen beide musea (Goirkestraat) zal een aantrekkelijke

publieksroute moeten worden. Mogelijk kan als aanvulling op de fiets- en wandelroutes ook een groene/elektrische stadsbus (Museumbus?) worden opgezet die het publiek naar toeristische points of interest brengt, de musea voorop.

De looproute van het station naar het museum voorziet hier nog niet in. Op het Stationsplein en in de Spoorzone is de bezoeker al snel de weg kwijt. Er is behoefte aan een duidelijk zichtbare en aantrekkelijke looproute op straat met borden of een andere vorm van routerichting naar de beide musea. Ook bij de musea zelf kunnen duidelijke, visueel aantrekkelijke borden de bezoekers attenderen op het andere museum, dat op steenworp afstand ligt.

In de Gebiedsagenda Museumkwartier wordt ingezet op betere en meer aantrekkelijke publieksroutes in de driehoek TextielMuseum - Wilhelminapark - Museum de Pont en op de verbinding van beide musea met de Spoorzone/Station Tilburg. Onderdeel van de aanpak kan

zijn dat museumbezoek ook via openbaar vervoer meer wordt gestimuleerd. Dit zal nader moeten worden uitgewerkt in een coproductie tussen gemeente (ontwikkelteam Museumkwartier) en de beide musea. Mogelijk kan ook vanuit citymarketing een NS-arrangement Dagje Uit Tilburg worden opgezet, ook met andere culturele publiekstrekkingen in de stad (o.a. Natuurmuseum en de LocHal).

O-meting

Momenteel wordt bij het TextielMuseum niet expliciet gemonitord hoeveel mensen met OV, fiets, auto of anders komen en hoe zij de parkeermogelijkheden ervaren. Het is wenselijk omdat vanaf nu wel te gaan monitoren, zodat de uiteindelijke inrichtingsvoorstellen gebaseerd kunnen worden op ervaringsgegevens. Ook ervaringen over de looproute/busvervoer van station naar museum zal hierin meegenomen moeten worden.

03 | Inrichting openbare ruimte

Bestrating, groenvoorziening, signing en straatmeubilair

Het Mommerskwartier bestaat uit een geheel van verschillende fabriekspanden, (voormalige) arbeidersstraatjes en de (kantoor)villa's van de (voormalige) fabrieksdirecteuren/textielgeslachten. Het geheel biedt een unieke staalkaart van het Tilburgse textielverleden. Deze kwaliteiten staan goed beschreven in het Bouwhistorisch Onderzoek (BHO) en het Transformatiekader.

In een volgende fase zal ook een ontwerp voor de herinrichting van de buitenruimte van het Mommerskwartier moeten worden gemaakt. Net als voor de gebouwen van

het Mommerskwartier geldt voor de buitenruimte dat een goede balans moet worden gevonden tussen het behoud en beter beleefbaar maken van de historische kwaliteiten enerzijds en de ambities ten aanzien van aankleding en gebruik van de buitenruimte als integraal onderdeel van het toekomstplan voor uitbreiding van het TextielMuseum en herbestemming van het Drögepand tot Circulaire Textielhub.

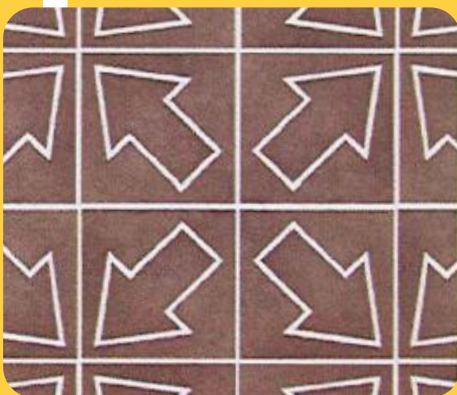
In 2007/2008 is in relatie tot de bouw van het Entreegebouw en daarmee de wijziging van de hoofdingang van het TextielMuseum door bureau Inside Outside in opdracht van de gemeente een eerste verkenning gedaan naar herinrichting van de buitenruimte van het Mommerskwartier. Die verkenning is destijds in dialoog/workshops met gemeente en het museum opgepakt. Inside

Outside heeft mede op basis daarvan aanbevelingen gedaan over bestrating, groenvoorziening, signing, straatmeubilair en verlichting. Ook zijn er eerste ideeën gelanceerd voor een specifieke inrichting van de verschillende pleinen in het Mommerskwartier. Vanwege geldgebrek is er destijds geen uitvoering gegeven aan de verdere uitwerking en realisatie van de voorstellen van Inside Outside.

De uitkomsten van het Inside Outside-onderzoek zijn nog steeds inspirerend en althans gedeeltelijk bruikbaar. Voor wat betreft bestrating, groenvoorziening, signing en straatmeubilair hebben we in het kader van dit haalbaarheidsonderzoek de voorstellen van Inside Outside kunnen benutten als uitgangspunt voor een globale kostenraming.

Verbijzondering van de pleinen

Ook in de visie die het TextielMuseum vorig jaar heeft gepresenteerd met eerste ruimtelijke verkenningen door UNStudio zijn richtinggevende uitspraken gedaan over de buitenruimte. Een belangrijk onderdeel daarvan betreft de drie pleinen die in het gebied onderscheiden kunnen worden:

- Aan de voorzijde / westkant bij het entreegebouw: het Museumplein voor bezoekers van het TextielMuseum en het algemeen publiek.
- Aan de oostzijde: het Speelplein voor kinderen/buurt en onderwijs.
- Aan de noordzijde bij het Drögepand: het Makersplein voor makers en bedrijven.

Elk plein krijgt een 'branding' die aansluit bij het programma.

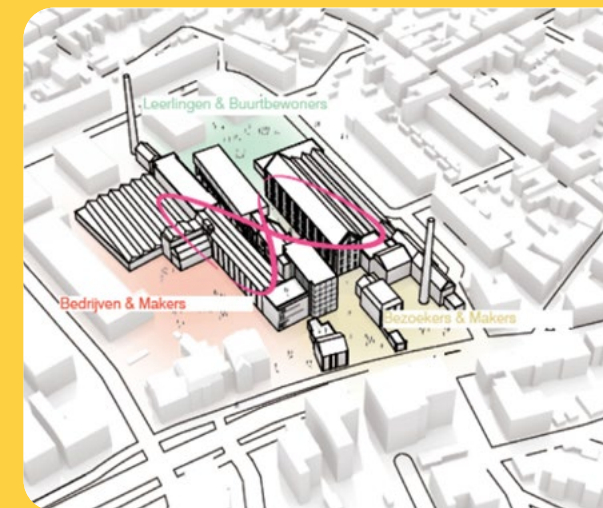
Museumplein

Het Museumplein ligt aan de Goirkestraat en vormt de hoofdentree voor het TextielMuseum, maar is ook de publieke ingang van het Mommerskwartier als geheel. Het voorstel is dit plein een specifieke identiteit te geven, namelijk die van verwondering & storytelling.

Het element van verwonderen en storytelling kan worden ingezet om het verhaal te vertellen van enkele bijzondere, in het oog springende bouwdelen op deze plek. Zo getuigt de schoorsteen nog van

het stoomtijdperk. Ondergronds ligt nog het stoomkanaal dat van de schoorsteen naar het ketelhuis liep, van waaruit de machines werden aangedreven in de fabriekshal van het Mommersgebouw. Het idee is om een stoomspoor te maken op de route van het stoomkanaal, mogelijk in combinatie met een glazen put waarin je van buitenaf en fraai aangelicht het stoomkanaal kunt zien liggen. Met aanvullende informatie en beelden (fysiek en digitaal) valt er een interessant en leerzaam verhaal te vertellen.

Een ander maar minstens zo interessant verhaal is dat vlakbij de schoorsteen vroeger een groot speelbekken

heeft gelegen, waarin de wol werd ondergedompeld, bewaard en ontvet, alvorens verwerkt te worden in het productieproces. Een ander idee is om dit spoelbekken weer terug te brengen en daar het verhaal van de 'kruikenzeikers' te vertellen. De Tilburgse textielarbeiders die de urine van hun gezinnen in kruiken mee naar de fabriek namen en waaraan de inwoners in carnavalsstijd nog steeds hun naam aan ontlelen.

Het element van verwondering en storytelling zal ook versterkt worden door de bestrating en groenvoorziening te enten op het thema textiel en bijzondere beplanting. Dat kan inrichting zijn met bijvoorbeeld verfplanten met toelichting, maar ook textiele toepassingen in de buitenruimte. Ook de prikkelende multi-sensorische installatie in de glazen entreehal van het museum, die vanaf

de straat zichtbaar is, draagt bij aan de beleving en verwondering van dit plein.

Alle elementen zullen zo worden ingezet dat het publiek de weg naar de ingang van het TextielMuseum en de publieke ingang van de Circulaire Hub beter kan vinden, want dat is in de huidige situatie lastig.

Speelplein

Aan de oostzijde van het Mommerskwartier ligt het Speelplein. Wat nu nog aanvoelt als een achterkant, moet straks een uitnodigend aanzien krijgen en de verbinding vormen tussen het Mommerskwartier en de wijk, zowel ruimtelijk/fysiek als mentaal. Het idee is om hier een aantrekkelijke ontmoetings- en verblijfsruimte te creëren, niet alleen voor bezoekers van het museum, maar juist ook voor de buurt, in het bijzonder voor de jeugd.

Samen met stadslab CuPuDo en het TextielMuseum wordt ingezet om op deze plek een iconisch kunstwerk te realiseren. Een kunstwerk dat:

- uitdrukking geeft aan Tilburg Textielstad
- past bij de ambities en uitstraling van het vernieuwde TextielMuseum
- uitnodigt tot interactie voor jong en oud
- een impuls geeft aan het verblijfsklimaat

Een kunstwerk als groot gebaar dat uitdrukking geeft aan de internationale ambities van het TextielMuseum en uitnodigt tot spel en interactie voor jong en oud. In scenario 3 en 4 zullen de daglichtvensters en kijkgaten van het ondergrondse bouwvolume hier in samenhang mee ontworpen moeten gaan worden.

Makersplein

Het Makersplein is de plek aan de noordzijde van het Mommerskwartier, bij de ingang van het Drögepand, waar nu een grote parkeerplaats ligt. De opzet is dat dit plein weliswaar de centrale parkeervoorziening van het TextielMuseum en de Circulaire Textielhub blijft, maar met een brede wandelstrook langs de gevels, waardoor de auto's wat verder weg komen

te staan van de bebouwing. Hierdoor is de ruimte voor specifieke inrichtingselementen op dit Makersplein beperkt. Daarom is het idee om langs de gevels en de entree van het Drögepand een wat meer zakelijke aankleding te realiseren, die laat zien welke functies in het gebouw zijn ondergebracht. De look & feel van deze aankleding is gericht op de doelgroepen bedrijven en makers.

Van belang is dat het algemene publiek vanaf de parkeervoorzieningen wel geleid

gaan worden wordt naar de hoofdentree aan het Museumplein en ze dus niet de ingang van het Drögepand als zodanig gaan ervaren. Want deze zal enkel toegang gaan bieden aan de gebruikers van de Circulaire Hub en hun relaties.

Het Makersplein kan mogelijk 's avonds gebruikt worden als mini openluchtbioscoop waar je 'en plein air' of vanuit je vanuit de auto korte films kunt kijken. Met passende programmering, waaronder bijvoorbeeld historisch beeldmateriaal van de Tilburgse textielindustrie, kunstzinnige films over (circulair) textiel, afstudeerfilmpjes van de modeopleidingen van Fontys en ROC Tilburg. Een en ander afgewisseld met bedrijfsfilmpjes of productpresentaties van bedrijven uit de Circulaire Textielhub.

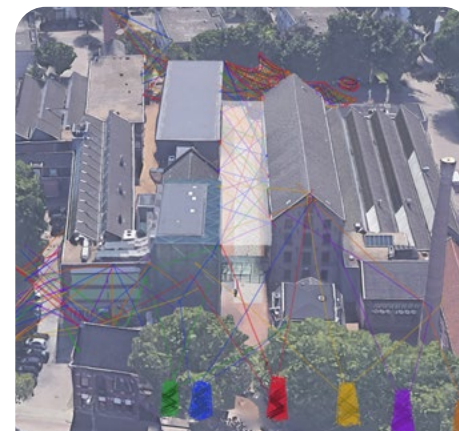
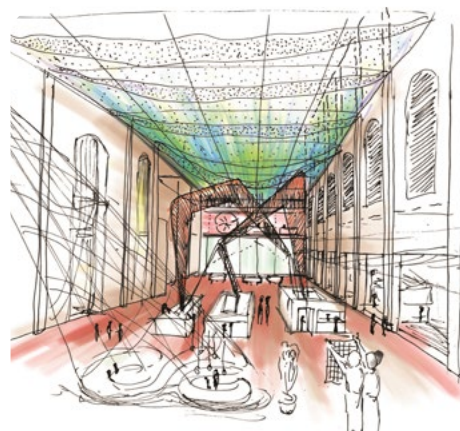

04 | De Passage [scenario 2]

De belangrijkste buitenruimte die geschikt is voor actieve programmering is de Passage zoals voorgesteld in scenario 2 (en dus ook in scenario's 3 en 4). De Passage wordt een overkapte buitenruimte en voegt een nieuwe functie toe als programmeerbare publieke ruimte voor uiteenlopende activiteiten, georganiseerd door diverse partners en organisaties. Hierdoor komt er een extra vrij toegankelijk openbare ruimte voor een breed publiek. Museumbezoekers, buurtbewoners, stadsgenoten en iedereen die een bezoek brengt aan het Mommerskwartier kan deelnemen aan de activiteiten die hier plaatsvinden en via deze passage het complex doorkruizen en ontdekken.

De passage krijgt de functie van stadspodium. Het is de bedoeling dat deze plek ruimte biedt aan activiteiten van het TextielMuseum, de partners uit de Circulaire Hub en initiatieven uit de stad. Dit kan variëren van activiteiten georganiseerd door buurtbewoners tot culturele instellingen en instellingen in het sociale domein. Voorbeelden zijn: openingen of ontvangsten vanuit het Textielmuseum, modeshows van onderwijsinstellingen of lokale

modeontwerpers, theatervoorstellingen, biologische boerenmarkten of tweedehands kledingmarkten en buurtfeesten.

Over het beheer en het afsluiten van de passage in de nachtelijke uren zullen duidelijke afspraken worden gemaakt tussen de Gemeente en de gebruikers op het complex. Voor wat betreft de programmering van De Passage ligt het voor de hand die regierol te beleggen bij de organisatie van het TextielMuseum.

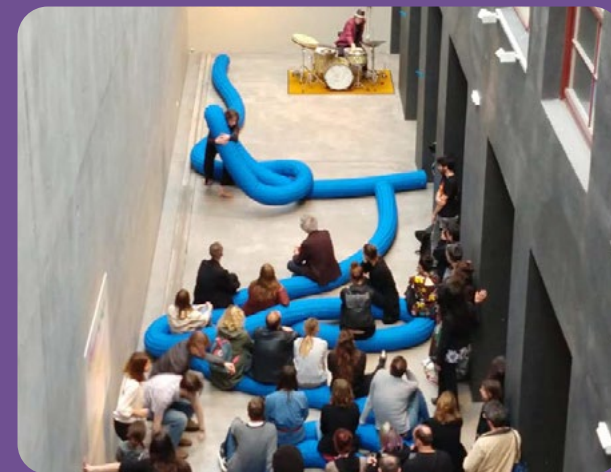
05 | Financiële paragraaf en vervolgtraject

Inrichting buitenruimte

Om de pleinen en de straatjes in het Mommerskwartier van een aantrekkelijke basisinrichting te voorzien heeft Schrevens Bouwkostenbureau een indicatieve kostenraming gemaakt. De totale kosten van de basisinrichting (terreininrichting, straatmeubilair, signing) raamt Schrevens Bouwkostenbureau indicatief op afgerond 1.127.000 euro.

De openbare ruimte kan pas worden aangepakt wanneer de beoogde transformatie, renovatie en verduurzaming van de gebouwen van het Mommerscomplex (TextielMuseum) en het Drögepand (Circulaire Textielhub) is voltooid. Dat zal pas over enkele jaren zijn. Wij stellen dan ook voor de verdere planontwikkeling van de openbare ruimte pas weer op te pakken wanneer een definitief go-/no go-besluit genomen is over de doorontwikkeling van het Mommerskwartier. Anders dan bij de deelprojecten Uitbreiding TextielMuseum en Herbestemming Drögepand is er voor dit moment geen voorbereidingskrediet nodig om het plan voor de openbare ruimte verder te detailleren.

In deze rapportage hebben wij aangegeven dat de inrichting van de openbare ruimte en de verdere planontwikkeling integraal deel uit moet maken van de doorontwikkeling van het Mommerskwartier c.q. de verdere planontwikkeling van Uitbreiding TextielMuseum en Herbestemming Drögepand. Het gaat immers om een samenhangende uitstraling van het hele Mommerskwartier. Daarnaast zal ook afstemming en samenhang moeten worden gezocht met het plan voor herinrichting van de Goirkestraat. Wij zullen daarom deze rapportage meegeven aan het projectteam dat zich bezighoudt met de herinrichting van de Goirkestraat.

Ook ligt er de ambitie vanuit de gebiedsontwikkeling Museumkwartier om ook op andere plekken in dit deel van de stad te komen tot verbetering van de openbare ruimte, betere publieksroutes tussen belangrijke punten in het Museumkwartier, waaronder de beide musea, en betere verbinding van de wijk met de Spoorzone en het station. De herinrichting van de openbare ruimte zal nadrukkelijk in het bredere perspectief van de gebiedsontwikkeling Museumkwartier moeten worden geplaatst. Ook voor specifieke onderdelen zoals het parkeervraagstuk geldt dat dit op het niveau van het Museumkwartier moet worden gezien en in relatie tot de parkeerbehoefte bij Museum De Pont.

Bij de totstandkoming van deze rapportage is al de nodige afstemming gezocht met het team dat bezig is met de ontwikkeling van de Gebiedsagenda Museumkwartier. De inrichting van de openbare ruimte in het Mommerskwartier moet gezien worden als onderdeel van de gebiedsontwikkeling Museumkwartier, ook al is het daarbinnen een afzonderlijk project. Deze rapportage Deelproject Openbare Ruimte Mommerskwartier zien we als een belangrijke bouwsteen voor de gebiedsontwikkeling Museumkwartier en geldt dan ook als input voor het adviesteam.

Specifieke inrichtingselementen

We hebben aangegeven dat het buitengebied op twee manieren van een verbijzondering moet worden voorzien:

- Een groot, iconisch kunstwerk. Van de twee Nederlandse referentiebeelden die we hebben opgenomen (de fontein 'Love' in Leeuwarden en het Feestaardvarken in Arnhem) weten we dat de kosten ca. 500.000 euro hebben bedragen. Met een dergelijke investering zal ook hier rekening moeten worden gehouden.
- Voor de storytelling op het Museumplein (plein aan de zijde van de Goirkestraat) gaan we uit van een stelpost van 150.000 euro.

Voor de specifieke inrichtingselementen in de vorm van een groot kunstwerk en de erfgoedstorytelling geldt dat dit pas kan worden gerealiseerd na de transformatie, renovatie en verduurzaming van de gebouwen, maar ook na de daaropvolgende herinrichting van de openbare ruimte. Dan proces kan zomaar 5 jaar duren. We stellen voor het perspectief van de specifieke inrichtingselementen wel goed in beeld te houden, maar daar voorlopig geen nadere actie op te nemen. Bij het ontwerp van het ondergrondse tentoonstellingsruimte in het geval van scenario 3 en 4 is het wel zeer belangrijk dat het iconische kunstwerk en de daglichtvensters/kijkvensters van dit bouwvolume in samenhang met elkaar ontworpen moeten gaan worden.

Voor wat betreft de dekking van de kosten voor deze specifieke inrichtingselementen zien wij te zijner tijd goede mogelijkheden voor externe financiering. Voor wat betreft storytelling en erfgoed biedt bijvoorbeeld

het Nationaal Restauratiefonds en het BPD-cultuurfonds interessante mogelijkheden.

Specifiek met betrekking tot het kunstwerk kan vanuit het budget kunst in de openbare ruimte van CuPuDo mogelijk te zijner tijd een initiële investering worden gedaan, waarmee bijvoorbeeld een interactief planontwikkelingstraject wordt opgezet waarin ook buurtbewoners kunnen participeren. Dit ontwikkelde plan kan vervolgens voor financiering worden voorgelegd bij het BPD-cultuurfonds, maar ook bij andere fondsen zoals het Mondriaanfonds en Fonds 21.

Deze rapportage is het resultaat van het haalbaarheidsonderzoek 'Doorontwikkeling Mommerskwartier' dat in opdracht van de gemeente Tilburg in de periode juli 2020- april 2021 is uitgevoerd.

De rapportage is onderdeel van het besluitvormingstraject en zal enkel digitaal gepubliceerd worden op de websites van de betrokkenen. Er is gebruik gemaakt van diverse referentiebeelden om de plannen te illustreren en deze worden enkel voor dit niet-commerciële doel gebruikt. Mocht u een beeld tegenkomen waar u rechthebbende van bent en u heeft problemen met dit gebruik, gelieve contact op te nemen met de communicatieafdeling gemeente Tilburg.